LUJO ŠAFRANEK-KAVIĆ

MEDVEDGRADSKA KRALJICA

NARODNA LEGENDARNA OPERA
U TRI ČINA

RIJEČI
SLAVKA BATUŠIĆA

1927.
TISKARA C. ALBRECHT, ZAGREB.

LICA:

		Kod praizvedbe u Zagrebu god. 1927. :
Marko Torusti, kanonik i zamjenik biskupa zagrebačkog	**(bas)**	A. Griff
Barbara, njegova štićenica, kasnije žena Janka Torustija	**(dram. soprau ili mezzo sopran)**	M. Pospišil-Griff
Janko Torusti, njegov brat, zvan »**Crni Januš**«, kaštelan medvedgradski	**(Bas-bariton)**	M. Vušković
Berivoj Radoš, plemić	**(tenor, mezzo)**	M. Šimenc
Prodan Turjanec, siroče u kući kanonikovoj, kasnije kapetan medvedgradski	**(bariton)**	D. Hržić
Jana Blašković, mlinarica	**(alt)**	M. Štagljar
Jela, njezina kći	**(lirski sopran)**	L. Radoboj
Blaž, prosjak	**(tenor buffo)**	M. Milutinović
Kata, vračara	**(alt buffo)**	L. Ožegović
Firmin, prior pavlinskog samostana	**(bas, profondo)**	M. Zec
Dioniz, ključar u Remetama	**(tenor)**	V. Klasić

Svećenici, plemići, Božjaci (Templari). Iratri Pavlini, seljački starješine, seljakinje, kmetovi, lovci, sluge, vojnici.

Prvi čin u vrtu kurije kanonika Torustija na Kaptolu u Zagrebu.
Drugi čin pred crkvom i pavlinskim samostanom u Remetama.
Treći čin pred mlinom Blaškovićeve na Kraljevcu ispod Medvedgrada.

Vrijeme: Konac XIII. vijeka.

Izmedju I. i II. čina razmak od petnaest godina.

I. ČIN.

Vrt u domu kanonika Torustija na Kaptolu u Zagrebu. S lijeva kurija, u koju se ulazi preko drvenih stepenica. Straga zid s glavnim ulaznim vratima, kroz koja se vidi kaptolski trg. Iza zida vide se na uzvisini kaptolske utvrde, palisade i katedrala. Desno drveće i grmlje, a u grmlju oveći željezni kavez, u kojem Barbara drži zmije. Blizu je podne. Dan je vedar i sunčan.

I. PRIZOR.

(Barbara i Prodan stoje kod kaveza. Prodan drži žive golubove, koje Barbara baca zmijama kao hranu).

BARBARA: Hej, Ridjušo! Zlooka! Zloguka!
Sivuljo! Milena! Drž! Drž!
Ded skokni, uhvati, pograbi,
Ded' savij se, gutaj, Prugava!
Ha... ha... ha... ha, ha Haj!
Prodane! Pogledaj, — no — što šutiš?

PRODAN: (Šuti).

BARBARA: No, Prodane, nasmij se!
Zašto si tako tužan i mrk
Na ovaj divan sunčani dan?

PRODAN: Ah, Barbaro, gospo moja
Ti znaš, da velik i svečan je ovaj dan,
Ja zbog toga baš sam tužan.

BARBARA: (Porugljivo, raspoloženo, kao »važno«)
Ja ne znam, al pogadjam.
No, reci meni, koji su ti jadi,
Pa ću te tješiti ja!
(nestašno)
Ha... ha... ha... ha!
(baca dalje zmijama hranu).

PRODAN: Ti znaš, što zbit će se danas.
U crkvi Svetoga Kralja poočim naš
Svoj blagoslov dat' će četi vitezova,
Što kreću u strane, daleke kraje,
Na Isusov grob, za otkupljenje duša.

BARBARA: A tko sve kreće od naših plemića,
Dal saznao si to?

PRODAN: Svi naši bojovnici hrabri:
Benko i Ladislav, Luka, Lovro,
Klement, Matija, Vukoslav, Blaž.
I mnogi drugi još.

BARBARA: A da li ide..... i Berivoj?
PRODAN: Ja ne znam, već ne vidjeh ga dugo.
Al znam —
BARBARA: Što znaš? Govori! Prodane!
PRODAN: Ja znam: u njegovom srcu i duši
Teška se borba, krvava bije,
Jer djevojku jednu on ljubi
I zbog nje ne ide na Isusov grob.
BARBARA: To rekao je on?
PRODAN: Da, on reče mi samo to.
Ja ne znam djevojku tu,
Al grijeh je velik i mrzak:
Zbog žene ne spasiti dušu!
Ah, zašto nije sudjeno meni,
Da krenem u sveti, spasonosni boj!
BARBARA: Šuti blesavi ludove! Šta melješ u vjetar!
Već mnogi je čovjek prezreo spas
Za ljubav žene i njene čari.
(u razdraženoj čežnji strasne erotike)
Što znadeš ti za ljubav i strast
I njenu divlju svesilnu moć!
(Na glavnim vratima kucanje).
BARBARA: (strese se i probudi iz ekstatičnog zanosa)
Čuj! Netko kuca! Idi, otvori!
PRODAN: (ide i otvori vrata):
Laudetur Dominus Christus!
DVA SVEĆENIKA: (ulaze) Laudetur in aeternum!
(Prodan vodi svećenike bez riječi u kuriju i ulazi iza njih.

2. PRIZOR.

(Barbara sama).

BARBARA: On djevojku jednu žarko ljubi
I rad nje ne će da spasi dušu.
O, Berivoju moj!
Zbog toga još jače te ljubim,
Zbog toga još žarče te žudim!
Hej, Ridjušo! Zlooka! Zloguka!
Sivuljo! Prugava! Milena!
Ej hej, dal čuste sad to sve?
Mlad vitez i junak Berivoj
Zbog ljubavi moje sad pogiba,
A poočim sveti i dobri moj
Za brata svoga hoće da me da!
Vitez je Berivoj vatren i lijep i mlad,
A Crni Januš je bogat, silan i — star.

On ima zlata, srebra, dragulja
I kameni tvrdi Medved-grad.
Hej, Ridjušo! Sivuljo, Zlooka!
Zloguka! Prugava! Milena!
Da li da budem draga mladiću
Koji ništa nema do ljubavi svoje,
Ili da kneginja budem moćna,
Da vladam ponosno oholo, silno, strašno?
Hej, Ridjušo! Sivuljo! Zlooka!
Zloguka! Prugava! Milena!
To recite mi sad!

III. PRIZOR.

(Iz kurije izlazi kanonik Torusti s dva svećenika, Barbara potrči k njemu i ljubi mu ruku).

BARBARA: Hvaljen Isus, poočime dobri moj!
TORUSTI: Na vijeke hvaljen, moje dijete!
A gle, dobro da te sretoh,
Reći ti moram nešto važna.
Ti znadeš, kćeri, danas je odlučan dan.
Brat moj i mnogo naklon tebi,
Gospodar Janko s Medvedgrada,
Sad svaki će doći čas
Da čuje odgovor odlučni tvoj.
Na blagoslov idem u crkvu
I tamo ću susresti njega.
Ti znadeš, moje dijete,
Jedinu njegovu želju
Da ljubom, gospom mu budeš.
BARBARA: (u hinjenoj naivnosti)
Ah, oče moj, ja neznam još za srca žar,
Ja mlada sam i nevina — a brata vašeg
Moćnoga Janka poštujem duboko i ne znam
Da li sam vrijedna ruke i imena njegvoga!
TORUSTI: O, čedno dijete, stidit se nemoj
Već došla su ljeta kad misliti treba
Na sreću buduću, muža i dom.
Ja znam te još nejaku, malu,
Znam pobožnost tvoju, dobrotu,
Ti ljubavi svake si vrijedna. —
A što da Janku kažem?
Da dovedem ga k tebi?
BARBARA: (odlučno)
Dovedi, oče. Čekat ću.

TORUSTI: (svećenicima)
Sad podjimo časna braćo u crkvu,
Na vršenje svetoga čina.
(Torusti i svećenici odlaze u katedralu).

IV. PRIZOR.

BARBARA: (sama)
Hej, Ridjušo! Sivuljo! Zlooka!
Zloguka! Prugava! Milena!
Ej hej! Dal' čuste li? Jest!
Barbara rekla je d a !
Gospodarica Vaša će poći
U novi svoj dom, silan i tvrd,
Hej! a povest će sobom i vas.
Bogata bit ću, ponosna, moćna,
Bacat ću srebro i zlato, i vladat.
Slobodna poput ptice u zraku
Dalje ću ljubit mladog junaka.
Ej, čuste li druge vi moje,
Život sad Barbaru čeka!

V. PRIZOR.

(Berivoj dohrli u vrt).

BERIVOJ: Barbara!
BARBARA: Berivoj!
BERIVOJ: (uhvatio je Barbaru za ruku)
Ti čežnjo mojih noći,
O kraljice mojih misli,
Ti željo mojih sanja,
Jedina sreće života mog!
Ah, ljubim te strasno i žarko,
Ja žudim te svakim dahom.
O, daj mi reci, reci mi draga
Da li me voliš bar malo i ti?
BARBARA: Već rekoh, dragi, tisuć puta:
Ja ljubim te!
(Padnu u zagrljaj. Duet)
BERIVOJ: Pust i prazan je život
Prolaze noći i dani
Tek kraj tebe dišem i živim
Udesu preslatki moj!
Ljubim te strasno i žudno
Za te dao bih život
Barbaro, radosti, dušo!
Barbaro, sanče moj!
BARBARA: Junače mladi i hrabri,
Uz tebe spoznajem slast!

Vruća ta vatra je tvoja,
I grije smrzlu mi dušu.
Ma štogod se zbilo sad sa mnom
Jedno ja osjećam, znadem,
Ja ljubim te, junače mladi,
Ja žudim te, Berivoju moj!
BARBARA i BERIVOJ: Ja ljubim te!
BERIVOJ: Već tako te dugo grlit ne mogoh
A tako žudjah ovaj čas,
Da gledam te, milujem, cjelivam,
Da slušam tvoj mili, slatki glas!
BARBARA: (zamišljeno)
Ja ne znam još, šta će se zbiti
Ah, život je čudan, stran.
Ja ne znam kojom ću stazom poći
I što će da bude sa mladošću mojom.
I zato jedno te molim:
Zakuni se Bogom i očinjim vidom,
Da vječno ćeš ljubit mene,
Da biti ćeš vjeran meni
Pa zbilo ma kakvo se zlo!
BERIVOJ: Što govoriš o zlu?
Ja kunem se Bogom i dušom,
Vjerno tebe ću ljubit,
Biti ću samo tvoj,
Zbit se ne može nikakvo zlo!
BARBARA: O, može, dragi moj, može!
Svak' čas može zbiti se zlo.
BERIVOJ: Ne shvaćam riječi, ne znam što misliš.
Al znam da ljubim te kao san!

VI. PRIZOR.

(Ulaze kanonik Torusti, njegov brat Janko i nekoliko plemića i svećenika. Na vratima kurije pojavi se Prodan. Berivoj se malo povuče, ostao je neopažen. Barbara stoji oborene glave. Svi joj pristupaju s Torustima na čelu.)

KANONIK TORUSTI: (pozdravlja Barbaru)
Gle, dijete, samnom došao brat je moj.
JANKO: (klanja joj se duboko, ona uzvraća pozdrav)
KANONIK TORUSTI: (svećenicima i plemićima):
Braćo i rodjaci moji,
Sad čujte riječ i budite svjedoci
Činu važnom i svečanom ovom,
Što zbit će se danas u domu mom.
Brat moj kastelan Janko,
Plemenit gospodar Medvedgrada,

Naumio je sretno saviti gnijezdo
I ženu mladu povest u svoj dom.

JANKO TORUSTI: U pustoši zrelih ljeta,
Mnogo već godina živim
A srce je moje čekalo čas,
Da otkrije svoju ti tajnu
Plemenita, časna djevice Barbaro!
Ja ruku ti svoju sad nudjam
I slavu, ime, vlast.
Bogat sam, moćan, ničij rob,
Gospodara nad sobom nemam
Do kralja našeg i Boga.
Visok, tvrd je Medvedgrad,
Srce moje, čitav ja
Biti će tvoj na svaki mig
O, krasna, divna Barbaro! (klanja joj se)

(Svi gledaju Barbaru u napetom očekivanju)

BARBARA: (jasno i odlučno)
Hvala na prošnji,
Ja primam — i pristajem.

BERIVOJ (skoči): Stoj! Barbaro!
Što je to?
Što, zar ti?
Izdajstvo nevjere klete!

JANKO: Odakle ti? Što hoćeš?

BERIVOJ: Ona je moja, samo moja! —
Barbaro, zar to je ljubav?
Daj reci — što šutiš?

JANKO: Hajd, nosi se kopile,
Što buncaš i cviliš ko štene,
Nosi se, — putem svojim hajd!

BERIVOJ: Zar ja kopile — ti huljo!
Jednu reci još riječ
I bit će ti posljednja! (zgrabi mač)

PRODAN: (iznenada skoči, obujmi ga straga i drži čvrsto)
Šta hoćeš! Smiri se! Šta radiš!
Ostavi mač, ne proljevaj krv!

KANONIK TORUSTI: (Berivoju, mirno)
Moj dom je vazda otvoren ti bio,
Zar sad ćeš ga oskvrnut?
Mnoga si ljeta s Barbarom drugovao,
Al siromah ti si pusti.
Skroman i smjeran stoga budi,
Mahnitat nemoj i zdvajat,
Mlad si, zaboravit ćeš nju,
A ona tebe i ludosti sve.
Još velik se život pred tobom širi.

JANKO: Hej, brate, što prodike mu pričaš
Otjeraj ga pravo, derana toga.
Barbaro, daj ruku
Krenimo u dom, gozba je spremna,
Svečano predat ću prsten ti moj.

BERIVOJ: (trgne mač i skoči pred njega)
Ne! To nikad biti ne će!
Ili ti — ili ja!
Il smrt nas združi obadva!

JANKO: (takodjer trgne mač)
Haj, baš dosta je toga, znaj!
Prekrsti, moli se! Umri!

BARBARA: (skoči medju njih i raširi ruke)
Stoj! Ja ne dam to!
Berivoju, skloni mač!
Prisego si Bogom
I očinjim vidom!
I slušaj što ti kažem:
Zaboravit nikad nemoj ono
Što reče ti Barbara!!

(Ona dugo i značajno gleda Berivoja, a onda se naglo okrene i pruži ruku Janku, koji ju prima uz svečani poklon i odvodi u kuriju. Za njima odlaze kanonik Torusti, plemići i svećenici, ni ne obazirući se na Berivoja).

VII. PRIZOR.

(Berivoj ostaje sam, poduprt na svoj goli mač i gleda za onima, koji su upravo nestali u kuriji).

BERIVOJ: Zar to da je ona bila
I riječi njene krute, kobne?
Strašna ženo, što smislila si ti? —
O, tužno srce, nesretno i zdvojno!
(U skrušenoj molbi)
O dragi Bože moj, ti osta mi jedini,
Daj spasi mi dušu strašnoga ognja,
Daj pruži mi ruku, pomozi, spasi,
Daj reci mi smjer, reci mi put!
(kleknuo je u zanosnoj molitvi).

(Pauza. Odjednom zaori velika svečana zvonjava sviju zvonova katedrale i ostalih crkva. Čuje se pobožna i majestetična pjesma Božjaka, koji polaze na sveti put).

BOŽJACI: Slava tebi, Bože veliki naš,
Gospode nad svima vojskama!
Ti luč u tami nama budi, gospode.
Christe eleison!

(U pozadini vidi se na uzvisini svjetina, koja sa svećenicima ispraćuje svečani pohod Božjaka na Križarsku vojnu)

I blagoslov spusti na pohod naš!
Zavjet naš je velik i svet,
U zemlju nas Kristovu vodi,
Krv dati ćemo svoju,
Za spas Isusova groba
Iz ruku pogana strašnih.
O silni Bože, gospode,
Blagoslov svoj daj mačevima našim,
I primi duše vjernika pod okrilje svoje,
Sveti putokaz budi naš!
Kyrie eleison!

BERIVOJ: (sluša, trgne se i lice mu se obasja)
Božjaci — vitezovi sveti!
O Bože, sad slava nek je tebi!
Zašto sam dosad bio slijep? —
Obasjo moju si dušu
Pravi pokaza mi put,
Nek hvala i slava je tebi
I svetom glasu tvom!

BOŽJACI: Slava Tebi Bože veliki naš
Gospode nad svima vojskama,
Ti luč u tami nama budi gospode!
Christe eleison!

BERIVOJ: Hej, napred sada, brzo i smjelo
Za Krista i vjeru, u boj! U boj!

(Izjuri u ekstazi. Sva zvona zvone drugi put.)

Zavjesa.

II. ČIN.

Ledina pred crkvicom i samostanom u Remetama, koji se nalazi s desne strane u dolini okruženoj zelenim šumovitim brežuljcima. Lijevo sprijeda veliko raspelo, ogradjeno malom ogradom, punom svježeg i uvenulog cvijeća. Rano je ljetno jutro, sunčano i svečano. Kod vratiju samostana stoji nekoliko seljačkih starešina.

I. PRIZOR.

(Prodan sa nekoliko vojnika dolazi s lijeva. Seljaci pokorno skidaju kape).

PRODAN: Ej, dobro Vam jutro, kmetovi tužni!
Na poslu vas nema, nego ste tu.

SELJACI: (šute i strašljivo su pognuti).

PRODAN: (vojniku):
Hajd, sad kucni na ta vrata,
Dozovi fratra, da sačeka je tu.
I njegov rovaš već je pun.

JEDAN VOJNIK: (kuca na vratima samostana).

KLJUČAR: (otvara)
Hvaljen Isus i Gospod s vama!
Što tražite dobri ljudi
I koja vas sreća nosi
Pred mirni, sveti naš dom?

PRODAN: (oponaša)
Ne brundaj dosadni fratre,
Već dovedi staroga patra
Glavu vašu, priora Firmina.
No — šta blejiš — hajd!

KLJUČAR: (ode i zatvori vrata).

PRODAN: (seljacima, zlobno i prijeteći)
A vi?
Vi babe šugave, ljenčine puste! —
Čekajte, čekajte! Vi znate dobro,
Da ima u gradu dereš, bič i klade!

(U daljini lovački rogovi. Prodan udara po vratima)
Hej, pope, malo brže! Zar spavaš?
Amo sad, fratri! Ovamo, Firmine!

PRIOR: (izlazi).

PRODAN: Stani tu i čekaj.
Za čas gospodarica biti će tu.
(Čuju se rogovi posve blizu)

Rog već si čuo,
Evo sad i nje.

II. PRIZOR.

Barbara dojaši s lijeva. Prati je nekoliko lovaca i vojnika na konju i pješaka, sa psima i sokolima. Odjevena je u crno. U ruci drži bič. Prodan dotrči k njoj i pridrži joj stremen. Ona sjaše, a sluge odvedu konja.

PRODAN: Milostiva gospo,
Već kmeti i fratri su tu.

BARBARA: (Firminu)
Vi gradske ste medje prešli,
Kradja je to, pope oholi!

PRIOR: (se trgne, ali se doskora opet savlada)
Čuj gospo, ne grdi imena našeg,
Dok viša ne odluči pravda,
Što mnoga već ljeta čeka pred kraljem,
On će riješit naš spor.

BARBARA: (sa nestašnom ironijom):
Ej starče, dan ti piše se crni,
Muž moj pred kralja pošo je lično,
(Opet strogo)
Al' još si nešto, pope kriv!
Što zvonjavom svojom buniš mi kmete
I oni napuštaju tlaku i rad.

STAREŠINE: Mi pokorni smo kmeti, gospo,
Nikad ne prezresmo rad,
Teški su dani bez kruha,
Djeca su gola i gladna.
Milostiva budi, imaj strpljenja,
Smiluj se našoj bijedi i zlu.

BARBARA: Na poso sad smjesta!
No, što čekate — hajd!

PRIOR: Otpusti im gospo današnji dan!
Svi dobri su kršćani ljudi
Pošli u susret pohodu svetom,
Što dodje iz kraja stranog, dalekog,
Što dade hvalu Isusovoj Majci,
Dobroj Gospi Remetskoj našoj,
Koja ih spase od smrti i rana.
Sad služit će se sveta služba,
Na koju svi vjernici će doći.
Iz dugog boja vraćaju se vitezovi,
Bojovnici hrabri, naši Božjaci.

BARBARA: Božjaci? naši Božjaci!
Zar vraćaju se sad?

PIROR: Da, petnaest već prodje ljeta,
Danas se vraćaju oni!

BARBARA: (zanesena u misli)
Božjaci — — —!

(Otpušta kretom ruke fratre i seljake, koji se klanjaju i odlaze, fratri u samostan, kome zatvore vrata, a seljaci na razne strane. Prodan stoji postrance, pratnja povukla se je sasvim u pozadinu).

III. PRIZOR.

Barbara (dolazi desno sprijeda, sjedne na kamen i zamisli se)

(za se) Već petnaest ljeta!
Zar petnaest već?
O prolazi, nestaje vrijeme.
Čuj kako sada srce mi bije
Kad beskrajnoj žudnji primiče se kraj!
Berivoju, kako li je lijepo ime,
Berivoju ime tvoje milo,
Berivoju, kako ljuba tvoja te hoće,
Berivoju ime tvoje drago.
Zagrljaja kako tvoja ljuba je žedna,
Berivoju vruće te ljubim.
(Pratnji)
Daj konja! šumi mi krv.
Treba da pojurim, da napijem se vjetra!
(Prodanu).
A ti ostaj tu, dobro pazi i javi,
Dal vidio si njega!

PRODAN: Zar — Berivoja?

BARBARA: Da — njega!
Pazi i javi mi sve!

(Barbara s pratnjom odjaše. Prate ju rogovi. Prodan podje napred i sjedne pred raspelo).

IV. PRIZOR.

(Čuje se u daljini pjevanje procesije).

ŽENE: Zdravo Djevice, Bogorodice!
Ti si lijepi cvijet
Blažena ženo!

SVI: Ružo rumena
Sveta Marijo!

ŽENE: Sveta Djevice, Neba Kraljice
Ti si . . . . . itd.

(Dok se iz daljine približuje procesija, otvaraju se crkvena vrata, Pavlini izlaze sa raspelom, baldahinom, crkvenim barjacima, zapaljenim svijećama i idu u susret procesiji. Narod, kmetovi, polako se skupljaju oko crkve i ulaze. Dolaze Blaž i Kata, sjednu na stube pred crkvu, gude i pjevajući prosjače, a ljudi ih daruju).

BLAŽ I KATA: Darujte nas, pomilujte,
Sve u lijepo ime Božje!
Da bi bili sretni, zdravi,
Raja božjeg ugledali!

(Opet se čuje pjevanje procesije već malo bliže).

BOŽJACI: O! Marijo, tebi težaci poju na polju,
Podjeli nama milost tvoju
Djevo Marijo, premilostiva,
I u pomoć tebe junaci zovu u boju,
Podjeli nama milost tvoju
Djevo Marijo, premilostiva!

BLAŽ I KATA: Darujte nas, pomilujte,
Sve u lijepo ime Božje,
Da bi bili sretni zdravi,
Raja Božjeg ugledali.

(Jana i Jela dolaze s lijeva. Prodan ih ugleda i podje pred njih).

Procesija (blizu):

ŽENE: Il u gori, il na vodi
Il u vojni dalekoj

KMETI: Ili kojim putem hoda
Svaki neka uvijek zna:

SVI: Slatko ime Majke Božje
Ako budu sazvali,
Prosti bit će od nesreće,
Sigurno vojevat će.

PRODAN: Dobro jutro, mlinarice naša,
Zar i vi dodjoste sada
Na ovaj sveti god?

JANA: Hvaljen Isus, gospodaru naš!
Da, i mi u crkvu smo pošle,
Da hvalu damo Gospi milostivoj.

PRODAN: A vaša Jela, ko ruža rumena,
Svaki dan sve više cvjeta.
Krasota ona je prava,
A tako stidno obara oči.
I ja ću u crkvu,
A onda ću s vama do vašega mlina.

(Jana daruje prosjake. I njih troje ulazi u crkvu. Pjevanje procesije čuje se za vrijeme ovoga razgovora sve bliže).

KATA I BLAŽ: (nastavljaju sveudilj svoju prosjačku pjesmicu)
O kršćani mila braćo
I kršćanske dobre majke!
Podarujte, obradujte,
Porad Boga jedinoga,
I rad časa umrloga,
Prevelike slave Božje
I Marije Remetske!

(Procesija se posve približila. Zazvoni zvono, orgulje zabruje. Najprije dolazi narod, za njime djeca, Pavlini sa baldahinom, onda Božjaci, prašni, poderani, neki sa povezanim ranama i sakati, i svi ulaze u crkvu, a uz to pjevaju):

PROCESIJA: O Marijo Remetska,
Mi sad k Tebi dodjosmo,
Tebi ćemo hvalu dati,
Tebe milost prositi
Daleko je Palestina,
Zemlja groba tvoga sina,
Sad Božjaci vratiše se,
Tebi hvalu pjevaju!

(Svi ulaze u crkvu).

V. PRIZOR.

(Berivoj odvojio se od ostalih, podje napred i klekne pred raspelo).

BERIVOJ: Gospode Kriste, čuj tvog sluge
Vapaj bolni, vruću molitvu!
Prodjoše teške bitke
Tekla je mnoga krv,
U ovu se zemlju sad vratih
Razderan, krvav i slomljen.
Na mladost moju sve me sjeća,
Još žarko peče stara rana,
Ne će da zaraste. —
Još jače krv mi gori
Za ljubom mojom nevjernicom.
Gospode Kriste čuj tvog sluge
Vapaj bolni, vruću molitvu:
O spasi me, spasi, spasi!
(ostaje klečeći pred raspelom).

VI. PRIZOR.

(Iz crkve izlazi na pokrajna vrata Prodan i vodi Jelu za ruku. Ona mu se opire).

PRODAN: Mnogo je svijeta u crkvi, sparina i gužva.
To nije za te, mlada si i krhka.
Da, mlada si i lijepa,
Ko proljetni lan je kosa ti meka!
Hej, Jelo, tako mlada, a uvijek sama.
Zar nije ti teško bez dragog?
Ili si našla već momka,
Koj srcu ti je drag?

JELA: Ah ne, šta kažete to!
Ja majku imam, staru i slabu;

Pomagati njojzi moram,
I nije vrijeme još za drugo.

PRODAN: Jelo, Jelice čuj! Sreću tebi nudjam ja,
Ostavi majku i podrti mlin,
Dodji k meni gore u grad.
Ne trebaš služit, ne moraš radit,
Biti ćeš gospa u svili i sjaju,
Jelo, Jelice čuj! Sreću tebi nudjam ja.
Ljubiti tebe, grlit ću ludo,
Jer za tobom gorim strašću svom!

JELA: Što zborite to! Kapetane, to je grijeh!
Pustite me, ima drugih,
Zašto se baciste na mene sirotu?

PRODAN: Jelo, Jelice čuj! Tebe ljubim žarko ja.
Ti moraš moja biti! Moraš samnom poć!

JELA: Tako Vam Krista, budite milostiv,
Pustite me, nemojte, mene je stid!

PRODAN: O, glupava curo, već mekša ćeš bit,
Kad malo te ogrlim ja! (hoće da je zagrli)

JELA: O, Bože, pomozi, smiluj se! (otima se).

BERIVOJ: (približuje im se mirno i odlučno)
Stoj, šta je to?
Zar nije te, Prodane, stid?
Idi — ili dobra biti ne će!

PRODAN: O, ta to si ti! Gle, tko bi se nad'o,
Mi već te oplakasmo.
A, dobro, dobro! Ja idem!
Idem, i znadem kuda! Ha, ha, ha! (ode).

VII. PRIZOR.

(Jela i Berivoj sami. Jela ostala je zaprepaštena u suzama. Berivoj joj se približuje u nježnom nastrojenju).

JELA: (kroz suze)
Hvala- hvala ti, viteže!

BERIVOJ: Smiri se, djevojko! — Jela ti je ime?

JELA: (briše suze)
Da, mlinarice sam Medvedgradske kći.
O Bože, šta će samnom još biti!

BERIVOJ: Ne boj se ništa, ne plači,
Tog nitkova dobro poznam, a i on mene.
To Prodan je Torustija rob.

JELA: Da, doglavnik crni Barbare crne.-

BERIVOJ: Zar ona je tu?

JELA: Vidim da si stranac i ne znaš
Za naše patnje, rabote i jade,
Kojim nas muči strašna ta žena.
Tlači nas, batinja, ispija nam krv,
A kmeti se bijedni svijaju ko crvi (zgrozi se).

BERIVOJ: A muž njen, kastelan Janko?

JELA: Njega već ljetima ne bje tu.
U boj za kralja predvodi kmete.
A ona, žena mu crna i nevjerna,
S drugima griješi u kulama tvrdim.
Griješnica strašna je, opaka,
Al njoj će suditi Bog!

BERIVOJ: O, jadni vi kmetovi
Što padoste robljem nesretnici toj.
A ovaj nitkov Prodan, njezin kapetan?

JELA: On njezin je vjerni slugan
I naloge vrši, što mu ih daje.
Mene salijeće od proljeća ovog
Bludnim i mrskim željama svojim,
Braniti jedva se mogu,
Jer on je gospodar mlina,
I sve nam oteti može.

BERIVOJ: Djevo mila, ne plači sad!
Ja ostajem tu, u kraju ovom
I štitit ću čistoću tvoju. (Pruža joj ruku)

JELA: Kako si dobar, plemenit i drag! —
Hvala — hvala ti, spasu moj (gledaju se dugo, izgubljeno)

JELA: (smeteno)
Ali u crkvu moram,
Skoro je službi kraj
Hvala — i zbogom — — —
(hoće da ode, ali opet stane i okrene se Berivoju)
Za tebe molit ću Boga. (Otrči u crkvu).

BERIVOJ: Bud zdravo — dok opet te vidim (gleda za njom — zanešen)
Kako je lijepa,
Kako je mila i nevina,
Kako je draga!
Kako je čista i pobožna!
O Bogorodice, zar ti mi je šalješ
Da spasim dušu od strasti griješne?
O Bogorodice, majko nebeska!
(Zanešen, ide polagano u crkvu, na pokrajna vrata).

VIII. PRIZOR.

(Misa je svršena, zvono zazvoni, vrata se crkvena otvaraju. Čuju se posljednji akordi orgulja. Izlaze Božjaci, bez Berivoja, narod, napokon Pavlini sa baldahinom, pod kojim kroči Firmin i stane pred vratima crkve. Svi kleknu, a prior Firmin daje svoj blagolov).

PRIOR: Blagoslov Gospodnji s vama,
Vitezi hrabri, bojovnici Božji!

Zagovor što Djevici ste dali,
Duše Vaše štitit će i tijela,
Ko što je štitio dosad
U borbama teškim za Isusov grob!

BOŽJACI: (ustanu a za njima i puk).
Hvala Tebi pobožni oče, hvala tebi narode!
Razbiše nas oluje, kuga, glad i žega,
Ljudevit umrije kralj pobožni,
Al nove velike vojske se dižu,
Barjaci slavni vitezova silnih,
Ladje se spremaju, mačevi se kuju,
Naskoro doći će veliki dan,
Tad ustat ćemo opet i poći
Za slavu Krista i presvete crkve.
Molite za naše duše!

(Svrstavaju se u povorku i kreću prama pozadini. Prior i Pavlini ulaze u samostan, čija vrata za sobom zatvaraju).

BLAŽ I KATA: Darujte nas, pomilujte
Sve u lijepo ime Božje!

(Božjaci ih daruju i odlaze. Narod je ostao sam, sjeda u polukrugu na tratinu, otvara torbe i krijepi se).

KMETOVI: Hej, kume,
Čuturu sad vadi! haj!
Da se okrijepimo, .
Proslavimo ovaj dan, samo veselo!

ŽENE: Bijele pogače dajte nama
Nek se blagdan slavi!

KMETOVI: Evo, kume! Jedi, pij!
Da se okrijepimo,
Proslavimo ovaj dan, samo veselo!

ŽENE: Zapjevajmo pjesmicu
Zasladimo svečan dan:
»Ovčar nadje djetešce
Vodi ga na Medvedgrad
Gospi kraljici zmijskoj.
Govori drobno to djetešce:
»Majko draga, ti mene si rodila,
U šumi mene si pustila,
Mene su hranile mile te ptičice
Mene su prale kišice
Mene su brisali vjetrići«
»Ako sam mati ja tvoja
Zmije neka me izjedu«.
Nikada ne našla mira,
Do vijeka zmije ju jele.

(Svi kao da se nekuda zamisle).

KMETOVI: Nikada ne našla mira
Do vijeka zmije ju jele.

(Svi se trgnu kao iza ružnoga sna, nastaje gibanje, svi se žele otresti teških misli).

KMETOVI: Zašto ovu žalosnu?
Hej, kume Blažu, kuma Kato!
Što šutite? Vi zapjevajte! Al veselo!

ŽENE: Zapjevajte, zapjevajte!

Blaž s Katom (dolazi napred u sredinu).

BLAŽ: Što da pjevamo, mi ne znamo ništa!

ŽENE: Znate vi, dobri starci,
Znate vi veseljaci
Pjevajte ko na proštenju!

BLAŽ: Gladni smo mi i žedni kao —
Kao vi!

(Seljaci se smiju, žene daruju veselo pogače, kmetovi daju Blažu čuturu).

ŽENE (smiju se):
Pa evo!

BLAŽ: Hvala vam, hvala! (pije).

KMETOVI I ŽENE: Pij kume gasi žedju, u zdravlje ti bilo,
Pij kume dobro srkni, do dna dok zaviriš!
Gluka, gluka, dilj, dilj, dilj, dilj, gluk, gluk.

KMETOVI: No, sad pjevaj, kume, kad smočio si grlo,

ŽENE: Veselo, kumo Kato, veselo!

KMETOVI: Veselo, kume Blažu, veselo!

KMETOVI I ŽENE: Sjednimo, sjednimo i slušajmo!

BLAŽ: A što da zapjevam?
Zar nešto veselo?

MLADJI KMETOVI I ŽENE:
Hej, veselo, veselo, poj,
Mi bismo plesali!

BLAŽ: Šeta Niko junak mlad
Podno Medvedgrada,
Njega zove gospa crna,
Moćna gospa mlada

KMETOVI I ŽENE (mladji plešu uz to malo kolo):
Ide gore Niko mlad,
Na grad dodje krut,
Ali ide Januš crni,
Niko bjež u kut.

BLAŽ: Udje Januš crni gazda,
Dodje u taj kut,
Ulovljeni junak Niko
Boji se ko lud.

KMETOVI I ŽENE: Ne boj mi se Niko mlad
Ja b'jah veći vrag,

Dol' u grabu skakah ja
U koprivu i mrak.

(Mladji poskoče življe u plesu, stariji stoje u polukrugu u naokolo, uhvatili su se ispod ruke i zibaju se u ritmu, dok se kolo opet ne razidje i svi opet posjedaju u polukrugu, ostavljajući Blaža i Katu u sredini).

KMETOVI I ŽENE: Pjevaj, još nam pjevaj kume (nude Blažu čuturu).
Pjevaj kume, pjevaj kumo!

BLAŽ (pije).

KATA (otima mu čuturu):
Stoj, lakomice
Sebi sve, a meni ništ!

BLAŽ: No, no

(Blaž daje čuturu Kati, ona pije)

Evo, babo, pa se napij,
Al pazi
Ja te nosit ne ću!

KMETOVI I ŽENE: Pij kumo pij, pij draga pij,
Okrijepi se, zapjevaj nam,
Gucni dobro, razveseli,
Pij kumo pij!
Pij! dilj dilj dilj dilj, gluk gluk

BLAŽ: (briše brkove)
Ej, haj,
Hoćete l' još da pjevam
O babi zmijskoj?

KMETOVI I ŽENE: Da, da, o babi zmijskoj pjevaj još,
O zmijskoj kraljici!

BLAŽ: (u pretjeranom, groteskno-baladnom patosu)
Crn je grad,
Tvrd je grad,
Na gradu vrana sjedi.

KMETOVI I ŽENE: Grakće grak,
Pravi vrag,
Zlobnim okom gledi.

(Mladež se zavrti u kratkom plesu, stariji povladjuju).

KATA: Vrana nije,
Nije vrag,
To je zmijska baba!

KMETOVI I ŽENE: Grakće kvak,
Muti zrak,
Krekeće ko žaba!

(Ples kao prije).

(Barbara pojavi se sa lovcima neopažena iza crkve i prisluškuje).

BLAŽ: Vještica je ona prava,

KATA: Na metli jaše kroz zrak

Blaž i Kata (oponašaju plešući jašenje na metli).

KATA: Zmijska joj kosa i oči

BLAŽ: Blistaju noću kroz mrak!

KMETOVI I ŽENE: Zmijska kraljica
Sik, sik, sik
Baba crna
Mrak, mrak, mrak.

(Svi se smiju i vrte kao kolo vještica na metlama).

Zmijska kraljica
Sik, sik, sik
Baba crna
Vrag, vrag, vrag
Zmija!

(Narod se prenerazi opaziv Barbaru, uzmakne u strane i stoji kao ukopan, fasciniran njezinim bijesnim pogledom).

IX. PRIZOR.

BARBARA (viče lovcima i vitla bičem):
Hej na njih, kmetsku stoku!
Na njih bičevima!
Rastjeraj, pobij pseta!

(Lovci i vojnici nasrnu bičevima i oružjem na narod, koji bježi uz strašan jauk i vrisak na sve strane. Ali Berivoj izjuri iz crkve, sa spuštenim vizirom i golim mačem baci se medju lovce i vojnike. Narodu je omogućeno da pobjegne, jer se lovci i vojnici obore na Berivoja, ali on ih odbija, nekolicinu povali u prah).

BARBARA: Stoj, u stran,
Da vidim ja, tko je taj!

(Lovci i vojnici se povuku, Barbara ide k njemu).

BARBARA: Podigni vizir, da lice ti vidim!

BERIVOJ (podigne ga, dugo se gledaju — on mirno i hladno, ona sa sve većom požudom padajući mislima u prošlost).

BARBARA (otpušta lovce kretnjom ruke, oni odlaze i nose sa sobom ranjenike):
Berivoju! Ti si!
Berivoju, čežnjo mojih petnaestljetnih sanja,
Ti si ipak zakletvu održo!
Sreća naša vraća se sad,
Što bilo nije sada je tuj,
Daj ruku, mileni moj
I samnom podji dragi.

BERIVOJ: Ne, ja krećem putem svojim, a ti imaš svoj,
Idem i neću više da te vidim!

BARBARA (zaprepašćeno):
Šta? Šta govoriš to? Dal dobro čuh?

BERIVOJ: (obrani rukom i hoće da ode).
BARBARA (očajno):
Berivoju stoj, slušaj me,
Samo tebe uvijek ljubljah,
Sada sam slobodna, moćna,
Sad smiješ me ljubiti opet!
BERIVOJ: Ne griješi ženo, mrska si mi,
Osvijesti se!
BARBARA: Čuj, Berivoju, slušaj me!
Ja grlih muževe, mladiće,
Cjelivah premnoge u gradu mom,
Al srce je vjerno ostalo tebi.
Ono što obrekoh, izvršit ću ja.
Ti šutiš — ti ne ćeš — ha ha!
Zar ljubiš drugu?
(kao da se sama prestrašila ove misli).
Drugu? (vreba)
Još uvijek šutiš — O, čuvaj se!
Jao njojzi, triput jao!!
Jer osveta moja biti će teška, strašna!
BERIVOJ: Odlazi, stidi se, nestani,
Ja prezirem te iz dna duše,
Prezirem, čuješ li, prezirem!
BARBARA: Još ćemo se sastat.
Počeo je boj, nekom će biti koban!
Ti prezreo si Barbaru! Čuvaj se! Ha! Ha! Ha!
(odlazi naglo, pratnja joj slijedi).

X. PRIZOR.

BERIVOJ (sam):
Presveta Djevo, hvala tebi!
Preboljeh ranu, pregorjeh svoj grijeh!
Oprosti njoj, jer ne zna što čini! —
Iz dubina ti hvalim, slavim te
I molim ti se vruće i žarko,
Za sreću i spasenje vječno,
Čiste i dobre djevice Jele!

Zavjesa.

III. ČIN.

Podno Medvedgrada, na putu koji vodi prema Kraljičinom zdencu, a dolazi desno sprijeda i gubi se u gustoj šumi pozadine. Desno ogradjeni mali vrtić sa klupom i drveni mlin sa prozorom i vratima. Lijevo visoka pećina, u čijoj se udubini sprijeda nalazi kip Bogorodice. Od pećine vodi staza uz brdo u pozadinu. Straga plava i tamna sjena šumovite gore, tako visoka, da se nebo samo mjestimice vidi. Na jednom od vrhunaca razabiru se obrisi Medvedgrada. Predvečerje je.

I. PRIZOR.

(Jana i Jela sjede u vrtu na klupi).
JANA: Da, kćeri moja, devetnaest ljeta je tebi,
A meni mnogo više!
Crni Januš ti odvede braću
A otac umrije.
Mi same smo žene, sirote,
Bez zaštite i muške glave. —
Zar ne misliš ništa na sebe
Na svoju budućnost?
JELA: Ah, majko, imam još kad,
Kod tebe volim ostat u mlinu.
JANA: Nemoj tako, Jelice moja!
Znam nekog, koji te ljubi.
JELA: Ne slutim, majko, tko bi to bio.
JANA: Reći ću ti:
Gospodin Prodan, kapetan medvedgradski.
JELA: Ah nemoj govorit o njemu,
On ružan je, nasilan i zao!
JANA: On želi da budeš njegova žena.
JELA: Ja njegova žena?
JANA: Da, da! On tebe bi htio povest oltaru,
A to bi sreća tvoja bila
I sreća majke tvoje stare!
JELA: Ne, majčice, nemoj o tome zborit
Jer ljubiti njega ne mogu,
Majko, ja mrzim njeg.
JANA: No, no, golubice, smiri se,
Mlada si još i nagla.
Nek prodje još koji dan,
Promislit treba, a onda odlučit.
Da, promislit, promislit dobro. Ode u kuću).

II. PRIZOR.

(Jela sama).

JELA: Oh sreće moje, sreće žalosno, bijedno,
Zar da sužnjem budeš onom krvniku?
Ah, sreće moje!
Ne, ne, ne mogu to ja.

(ostaje zamišljena — trgne se, miluje cvijeće).

Cvijeti mali, cvjetići,
Dragi moji cvatite,
Jela od vas plesti će vijenac,
Mirišite draganu.
O tužne mene, za koga da pletem ja?
Šuti srce, zašto vazdan šapućeš
Berivoj! — Ne, ne!
On vitez je svet,
Na njega misliti ne smiješ!
Cvijeti mali, cvjetići
Dragi moji cvatite,
Jela od vas
Plesti će vijenac
Mirišite draganu.

III. PRIZOR.

(Berivoj dolazi cestom s desna, odjeven kao obični plemić).

JELA: Gle, netko ide! Ah ne, nije on.
To plemić je neki, a nije božjak.

(Ona se okrene kao da će u kuću. Berivoj dolazi bliže i ulazi u vrtić).

BERIVOJ: Jelo, Jelice, —

(raspoloženo, na pola u šali, ali srdačno i toplo).

Mene ti zar ne poznaš?

JELA: Bože moj, Berivoj!
Ne, ja te ne prepoznah.
A kako bi u ruhu ovom?

BERIVOJ: Čudiš se, zar ne?
Tajnu otkrit ću tebi.
Kad svršile su velike vojne
Za otpust molih Svetog Oca.
Evo baš danas glas mi stiže,
Sada sam slobodan plemić,
Ko prije svoj sam gospodar.
Vjerenicu sebi sad tražim,
Da gnjezdo savijem svoje.

JELA (prestrašeno):

Vjerenicu — — ?
(Svlada se).
Zar koju već znaš?

BERIVOJ: Ja djevu jednu znam (prima je za ruku):
Mladu, ko kaplja jutarnje rose
Toli milu, čistu i krasnu.
Za nju mi srce ljubavlju bije,
U mislima mojim o njoj ja snivam.
A njeno ime — daj pogodi!

(Jela smetena ne odgovara, ali već sluti; dugo se gledaju u vrućoj čežnji).

BERIVOJ: Jelo!

JELA: Moj Berivoj (pada mu u zagrljaj).

(Već prije došao je s lijeva neopazice Prodan s jednim lovcem, i uvidivši što se zbiva pritajio se vrh pećine i prisluškuje).

BERIVOj (zagrli je):

Jelo,. ja ljubim te!
Beskrajna sreće,
Slasti rajska,
Ljubo draga!

JELA: Ljubljeni, dragi moj,
Nebeski daru moj,
Nado slatka!
Ja ljubim te dušom,
Ja ljubim te srcem svim!

BERIVOJ: Tvoj sam Jelo do vijeka,
Ljubim te beskrajnom čežnjom,
Vratila meni si život,
Sad sreću mi potpunu daj!
Moja budi Jelo,
Nudim ti ruku i ime.

PRODAN: (pouči lovca i pošalje ga da javi Barbari, a on ostaje sakriven i promatra dalje; bijesan je i grozi se šakom)

Idi, javi sve gospi

LOVAC (ode kriomice).

JELA (sakriva glavu na Berivojevim grudima):

Dobri, premili Berivoju moj,
Ja sam tvoja,
Sreće jedina, beskrajna ti,
Vječno sam tvoja!
Čaru mojih sunčanih dana,
Svjetla nebeska zvijezdo,
Dragi premili Berivoju moj,
Sva sam tvoja!

BERIVOJ: Jelo ja ljubim te,
Beskrajna sreće, slasti rajska,
Ljubo moja!

JELA: Ljubljeni dragi moj,
Nebeski daru moj,
Ah moj!
(Cjelivaju se).

BERIVOJ: U crkvu meni je poći,
Da remetskoj Gospi iskupim zavjet,
Da zahvalim za sreću i duše spas.
A ti me, Jelice, čekaj,
Skoro opet ću doći (ode na desno).

III. PRIZOR.

(Jela sama, Prodan sakriven na pećini).

JELA (zanešeno i čuvstveno):
Sretno se vratio vojno moj!
Ja sam tvoja,
Tebe ljubljah od kad te znam,
Vječno sam tvoja!
Od prvoga trena, kako te vidjeh,
Sakrivati moradoh misli,
Puno mi srce sreće je sada
Sva sam tvoja, dragi! (otrči u kuću).

PRODAN (silazi s pećine):
Hej, Barbara, gospa, planut će
Ognjenim gnjevom i srdžbom.
Hej Jelo, Berivoju moj,
Uvredu Prodan zaboravit ne će.
Barbara prezir osvetom plaća,
Razapeti će mreže svojih čara
I Berivoj past će u zamku,
A Jela slobodna moja će postat! (sjedne).

IV. PRIZOR.

(Prodan, Blaž i Kata).

BLAŽ I KATA: (približuju se iz daljine).

BLAŽ: Oj, oj, oj, oj,
Tražimo trave, korove,
Dobra vračtva i zla.

KATA: (Iz daljine)
Oj! U šikari, guštari, noći,
Kad šuma se trese sva.
(Dolaze desno sprijeda)
Tražimo trave travulje,
Rutvicu, preslicu, korijenje,

BLAŽ: Metvicu, stolisnik, rosopas,
Češere crne borove,

KATA I BLAŽ: Za meleme, rane i ubode,
Svake teške bolove

(Opaze Prodana, prestrašeno prekinu pjesmicu, Kata ispusti košaru).

Hvaljen Isus, milosti Vaša!

PRODAN: Na vijeke! Kuda vi biljari, travari?

BLAŽ: Za poslom smo pošli u goru,

Danas je mladi mjesec
A biljke su pune soka i snage,
Sabrat ih treba, kuhat i varit,
I bit će sokova, vračtva jakih!

KATA: Ako vas zaboli zub il muče vas
Uloge, trganje, groznica,
Mi siguran nać' ćemo lijek.

PRODAN: (prekine odmahom ruke Katino čavrljanje).
A ima li u vas ljubavnih trava,
Al dobrih i sigurnih? Rec'te.

KATA: Kako da nema, kako da nema,
Štogod zaželite mi ćemo skuhati.

BLAŽ: Kako da nema, kako da nema,
Siguran imamo lijek,
Al vi ćete grošić dat.

PRODAN: Pa skuhajte jedan napitak
Za djevojku koja me ne će,
Ali ja ju imati hoću, ja ju imati moram.
(Baca im kesicu, koju oni podignu).

BLAŽ I KATA: Imat ćete, imat ćete,
Hvala Vam, hvala!
Budite sigurni, milosti vaša,
Biljari spretni iskusni smo mi.
Znamo sve tajne trava i cvijeća,
Otrov što kriju il ljubav,
Mi ćemo skuhati takove vam čare,
Da ona vas mora ljubit žarko.
Haj, haj! Djevojka ta!

PRODAN: Još sutra donesite vračtvo,
A djevojka kad bude moja
Još kesa zlata vaša će bit!
(ostavlja ih, dolazi lijevo napred)

BLAŽ I KATA: (klanjaju se i razgledavaju izvjedljivo oko Janina mlina; vidi se iz njihovih gesta, da oni znadu, Prodan misli Jelu).

PRODAN: (prama mlinu, u strastvenom uzbudjenju)
Jelo, Jelice znaj, moja bit ćeš ti, jedino moja.
Pobjedu slutim jasno već svoju!
Barbarin gnjev i čarobne trave.
Jelo, Jelice znaj, moja bit ćeš ti, jedino moja.
Ah ljubiti tebe, grlit ću ludo,
Jer za tebe gorim strašću svom.
(Sabrao se, mirnije).
Ah gdje je Barbara, već mogla bi doći
Hajd da prigledam (ode lijevo iza pećine).
(Sunce zalazi u jakom rumenilu).

BLAŽ: Već zalazi sunce moramo se žurit.

KATA: Žurit, žurit, da ne bude kasno.

BLAŽ: (ogledava se)
Gle sunce danas krvavo, čudno,
Da ne bi oluja strašna ili bura,
Il nesreća kakva, sačuvaj Bože!
BLAŽ I KATA: (odlaze polako u pozadinu, njihova se pjesma gubi u šumi).
BLAŽ: Tražimo trave, travulje,
Dobra vračtva i zla, oj
KATA: U šikari, guštari, noći
Kad trese se šuma sva! Oj — oj!

V. PRIZOR.

(Prodan i Barbara dolaze s lijeva. Ona nosi zatvorenu košaricu punu cvijeća).
BARBARA: Prodane, zar istina je to?
PRODAN: Da; baš krasan bit će par,
Što vidješe moje oči:
Tvoj Berivoj i moja Jela! Ha, ha, ha!
BARBARA: Da, bili bi, da do tebe stoji.
No tu je još i Barbara!
Ti vrati se sada, podji u grad,
Na meni red je, da započnem djelo.
PRODAN: (se nasloni i ode).
BARBARA: (sama). Sad moj je kucnuo čas!
O viteže gordi, oštre ko nokti
Su strijele osvete moje!
Ej, još sam ja kraljica zmijska, crna,
A moja je vlast od pakla i vraga!
Ej platit ćeš mi, Berivoju, prezir tvoj!
Kad nisi moj, ni njezin biti ne ćeš!
(Košarici)
Hej! a ti, Ridjušo pjegava moja,
Hej! ti zubima sikni, ugrizi, otruj!
I tvoj kucnu sad čas,
Ha, ha, ha, haj!
(Ide k prozoru mlina i kuca).

VI. PRIZOR.

JANA: (u kući): Tko je božji?
BARBARA: Ja sam. Nek izidje Jela (sjedne na klupu).
JELA: (Izlazi, nakloni se zastrašeno).
Što želite od mene gospo? (cijeliva joj ruku).
BARBARA: Kraj mene sjedni, dijete, i ruku mi daj!
JELA: (se bojažljivo ustručava).
BARBARA: No, ne boj se ništa,
Ja uvijek sklona sam ti bila.
Ti sad moraš mi biti u pomoć
I spasit mi dušu očajnih snova.

JELA: (smetena, ne daje joj odgovora).
BARBARA: Otvorit ću srce ti svoje ko drûzi —
Ja prokleta sam i ukleta
Zbog preteških grijeha mojih,
Meni spasenja nema.
JELA: Ne, ne, ne recite to!
Milostiva majka je Božja!
Utecite se njoj, ona će vas spasit!
BARBARA: U snu prikaza mi se sva strahota,
Da gorim u vrućem paklenom ognju,
I začuh tihi i blaženi glas
Matere Božje, koja mi reče:
O Barbaro, ima za te otkupljenja,
Ako se pokaješ iz dna duše,
A s molitvom iskrenom tvojom
Združi se molitva djevice jedne,
Čiste ko liljan i bjele ko snijeg. —
I reče još: Naberi cvijeća poljskog
A djeva nek isplete vijenac,
I s molitvom vrućom nek ga položi
Na podnožje kipa moga.
JELA: To Mati vam Božja reče?
BARBARA: Da, to čula sam kao na javi.
Zbog toga k tebi, Jelice, dodjoh
Sa prošnjom vrućom, dubokom:
Ispleti vijenac, pomoli se za me,
Do vijeka bit ću ti harna!
JELA: O, gospo to velika je milost za me!
Isplest ću vijenac, pomolit se za vas.
BARBARA: (poljubi Jelu u čelo)
Hvala ti Jelo!

(Jela joj poljubi ruku, a Barbara ostavivši košaricu sa cvijećem, ode na pećinu, odakle promatra sakrivena sve što se dalje zbiva. Nebo se zastire gustim oblacima, koje oluja tjera, a počima pomalo i bljeskati; sumrak).

VII. PRIZOR.

JELA: Ona je patila mnogo,
Ta žena nesretna i griješna,
Pomoći treba njoj.
(Zamisli se)
Gle, već gasne dan, skoro će sumrak,
Oblaci gusti roje se nebom,
Bit će oluje i kiše.
A gdje je moj Berivoj
On skoro doći mora?
Milostivu Majku Božju molit ću za Barbaru,
Bog joj prosti grijehe.

(Jela uzima košaricu, gleda cvijeće)

Cvijeti mali cvjetići
Dragi moji
Cvatite.
Jela od vas
Plesti će vijenac,
Za svetu Djevicu.

(Ide kipu Bogorodice, klekne i moli):

O sveta Bogorodice, majko milosrdja,
O smiluj se griješnici, pomiluj Barbaru,
Što teško te vrijedja, al duboko se kaje.
O sveta Bogorodice, majko milosrdja,
O smiluj se jadnici, pomiluj Barbaru!

(Izvadi iz košarice cvijeće, klečeći plete vijenac. Dok je Jela još molila došao je naglo Berivoj s desna, ali kad ju je vidio u molitvi ne htjede da smeta, stane kod ograde vrta i čeka promatrajući je, zanešen ljubavlju i srećom; ona nije opazila njegov dolazak).

JELA: (vrisne strašno, skoči na noge i poleti vratima kuće).
Jao! zmija! na ruci!

BERIVOJ (priskoči): Bože! Šta je to?
Zmija u cvijeću!
(odkine je s njene ruke i zgazi).

JELA (klone na zemlju u naručaj Berivoju i šapće):
Zmija — crna kraljica — njezino cvijeće —
Zbogom — ljubljeni — dragi —
Berivoju — umirem — mili (izdahne).

BERIVOJ (prestravljen):
Kriste Bože! Jelo! Jelice!
Ne umrij, živi! živi!
Jelice čuj! Tvoj Berivoj te zove! Jelo!
(plače nad njom očajan).

(Grmljavina. Barbara na pećini triumfira).

BARBARA: Ha, ha, ha, ha...!
Hej, Berivoju moj,
To osveta je moja za prezir tvoj!
Hej sad budi sretan, ha, ha, ha!

BERIVOJ (skoči):
Ti! to djelo je tvoje!!
O, strašna ženo, djavle, izrode! ja proklinjem te!
Neka ti živoj izjede srce
Otrovni strašni zmijski skot!
Proklinjem! Vijek prokleta!

BARBARA: Ha, ha, ha, ha!

(Berivoj diže mrtvu Jelu i nosi je u kuću. Čuje se očajni vrisak Jane).

VIII. PRIZOR.

(Barbara sama na pećini, kasnije Blaž i Kata. — Sve jača grmljavina, Barbara u ognju munja).

BARBARA: (nasladjuje se zvijerskim zadovoljstvom promatrajući kako Berivoj nosi mrtvu Jelu)

Osveta moja! Pobjeda moja!
Još uvijek ja sam Ja!
Okrutna svirepa Kraljica!
Ha, ha, ha, ha!
(mirnije)
Berivoju!
Zašto sad me proklinješ za ljubav,
A srce moje vijek je tvoje bilo!
Berivoju!
Zašto svoju prezreo si dragu,
Što za te cio svijet uništiti može!
Da uništit, sve uništit, zgazit, satrt.
Samo dodji, Berivoju jedini moj,
Samo vrati Berivoju, život mi moj!
Ah, dodji, dodji!

(Barbara kao da odjednom iz sviju strana začuje strašne i čudne glasove zmija, što se bude i sikću, dok oluja buči i jauče kroz šumu i goru).

OLUJA: (muški zbor iza scene)
U- hu- ij, u- hu- ij

ZMIJE: (Ženski zbor iza scene)
Si-i-i-i-, zi-i-i!...
Si-i-i-i-, zi-i-i!...

BARBARA: Jao!
Što je to, ti šalješ zmije?
Gle, već gmižu, puze, veru se,
Ah, sve bliže — već tu su!
Jao! Zmije se pletu oko mene!
Jao! dave me! guje!
Otrovnice! u pomoć!

OLUJA: U-hu-ij- u-hu-ij,

ZMIJE: Si-i-i-i-, zi-i-i-i-,
Si-i-i-i-, zi-i-i-i-! (grmljavina)

BARBARA: U pomoć! milost! milost! jao, jao!

ZMIJE: Si-i-i-i-, zi-i-i-i-!!

(Gromovi udaraju, munje bljeskaju. Barbara pada u ekstazi bjesnog mahnitanja sa strašnim, neljudskim vrištanjem i jecanjem, kao da nestaje u vijekovima).

Zavjesa.

KONAC.

SVA AUTORSKA PRAVA PRIDRŽANA.